

Αγαπώ τη Φύση! Απόδειξη; Είμαι στους «Πευκίτες»

Του Βασίλη Μαγαλιού

Οι Έλληνες ανέκαθεν ήταν κοντά στη φύση. Είτε λόγω του εδάφους της, είτε λόγω της αγροτικής ζωής ο Έλληνας είχε μία ιδιαίτερη σχέση με την Μητέρα Φύση. Μέσα στα δάση, μέσα στα λαγκάδια, μέσα στα βουνά, στη θάλασσα, στις πεδιάδες, ο Έλληνας αισθανόταν «σαν το σπίτι του». Όμως η αστυφιλία, ο ραγδαία και απότομα μοντέρνος τρόπος ζωής, η τεχνολογία, αλλά και η ευκολία στη ζωή μας απομάκρυναν τον Έλληνα από την Φύση.

Ευτυχώς, όμως, υπάρχουν σήμερα, άνθρωποι όπως η Δρ. Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Βασιλική Κομπιλάκου που όχι μόνο κρατούν ζεστή τη σχέση τους με τη Φύση αλλά μέσα από την «Περιβαλλοντική και πολιτισμική οργάνωση Πευκίτες» τραβούν κοντά στον λίκνο του Έλληνα, τη Φύση, πολλούς ανθρώπους και κυρίως παιδιά. Ως Υπεύθυνη του μοναδικού στην Ελλάδα Σχολείου του Δάσους «Πευκίτες» μαθαίνει στο μέλλον της Ελλάδας, στα παιδιά μας, τα πάντα γύρω από το Δάσος και ουσιαστικά ετοιμάζει το αύριο των Ελλήνων που θα καλύψουν το κενό που έχουμε σε σχέση με άλλες χώρες στο να αγαπήσουμε ξανά το μέρος από το οποίο προερχόμαστε, τη Φύση. Η κ. Κομπιλάκου μέσα από τους «Πευκίτες» και πλέον μέσα από τα «Σχολεία του Δάσους» ετοιμάζει τους αυριανούς λάτρεις και προστάτες της Φύσης και κατ'επέκταση τους αυριανούς σωτήρες της Γης και της ανθρωπότητας.

«Περιοδικό»: «Περιβαλλοντική και πολιτισμική οργάνωση ΠΕΥΚΙΤΕΣ». Με τι αφορμή ιδρύσατε την οργάνωση και ποιες αξίες και αρχές έχετε θέσει ως πρώτο στόχο σας;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Οι ΠΕΥΚΙΤΕΣ ξεκίνησαν τη δράση τους πολύ πριν την επίσημη έναρξη και τυπικά της λειτουργίας τους κατά το 2007, ως αναπόφευκτο αντιστάθμισμα μίας ολιγορούσας αρχής, που άφηνε να συντελείται ασυγκίνητη, μία μνημειώδης καταστροφή των δασών και του τοπίου της Αττικής (πυρκαγιές, οικοπεδοποίηση, χωματερές, παράνομο κυνήγι). Πολύ σύντομα καταλάβαμε πως σύμμαχοί μας στον αγώνα αυτόν, θα μπορούσαν να είναι μόνο όσοι και όσες αγαπούν το δάσος, αναγνωρίζοντας παράλληλα και την αξία του πολιτισμικού τοπίου (π.χ. αρχαία κατάλοιπα εντός γεωργικών γαιών, αναλλοίωτες στον χρόνο αποτυπώσεις πρασίνου - αμπέλια - αρχαία δέντρα όπως ελιές και βασιλικές δρύες,

κ.α.) Κι έτσι αναπόφευκτα η ίδια η εξέλιξη του ανθρώπου μάς υπέδειξε την αγνότερη ηλικία που αυτές οι αρχές μπορούν να ριζώσουν: ασφαλώς την παιδική. Η εφαρμογή της Παιδαγωγικής του Δάσους ως σύλληψη για τους ΠΕΥΚΙΤΕΣ γεννήθηκε μέσα από τις σελίδες του αναγνωστικού που είχε γράψει ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου 'Τα Ψηλά Βουνά' σε συνδυασμό με όσα συμβαίνουν στο εξωτερικό (τα 'I Ur och Skur'/'Βρέξει - Χιονίσει' της Σουηδίας, μέχρι τα Forest and Nature Schools του Κα-

ναδά, αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου) και δοκιμάστηκε από εμάς σε εφαρμοσμένα πειραματικά προγράμματα ήδη από το 2012. Και τ' αποτελέσματα αυτού του μεταρρυθμιστικού κινήματος στην εκπαίδευση, μας πήγαν ακόμη πιο μακριά, εκεί όπου η επαφή με την φύση δε δημιουργεί απλά μελλοντικούς υποστηρικτές της, αλλά μέσω του ελεύθερου παιχνιδιού και της κατά βούληση μάθησης από τον κόσμο του δάσους τα παιδιά αναπτύσσονται ελεύθερα και 'κείνα, χτίζοντας προ-

σωπικότητες με αυτοπεποίθηση, φαντασία και χαρά για τη ζωή».

«Περιοδικό»: Από το βιογραφικό σας διαπιστώνουμε ότι έχετε ιδιαίτερη ευαισθησία σε ιστορικά θέματα της Αθήνας (και φανταζόμαστε και γενικά της Ελλάδας), αλλά και σε θέματα της αρχαιότητας που γνωρίζουμε όλοι την ευαισθησία τους στον λίκνο του περιβάλλοντος που είναι το δάσος. Πόσο σας έχει επηρεάσει, τόσο στους ΠΕΥΚΙΤΕΣ, όσο και στις δράσεις σας για τα παιδιά, το δάσος και εν γένει το περιβάλλον;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Αρκεί να σας πω, πως στην πρώτη ανασκαφή που συμμετείχα ως φοιτήτρια της αρχαιολογίας ακόμα, θρηνούσα κυριολεκτικά τις τεράστιες χαρουπιές που έμελλε να ξεριζωθούν ώστε να προχωρήσει η αποκάλυψη ενός νεκροταφείου της Χαλκολιθικής εποχής στην Κύπρο! Ακόμη κι αργότερα, κατά την εκπόνηση της διατριβής μου δε δίστασα να ακολουθήσω ή τουλάχιστον να προσπαθήσω να περπατήσω στα χνάρια ανθρώπων του παρελθόντος, που δε δίστασαν να θέσουν τη ζωή τους σε κίνδυνο ακολουθώντας τεράστιες πορείες μέσα από δάση, βουνά και κορυφογραμμές υπηρετώντας βέβαια τα δικά τους ιδανικά. Η σωματική 'κοινωνία' μιας τέτοιας εμπειρίας, έστω και σε κατά πολύ μικρότερη δόση και μάλιστα με την 'ομπρέλα' της ορειβατικής ομοσπονδίας στην οποία συμμετείχα, με έκανε σύντομα να κατανοήσω τελείως διαφορετικά πολλές από τις πτυχές της ιστορίας μας που εμπλέκουν τον ανθρώπινο παράγοντα κούραση, κακουχίες, συναισθήματα. Και τελικά με έκανε λιγότερο απόλυτη στις κρίσεις μου για την ανθρώπινη ιστορία. Οπότε σκέφτηκα: 'γιατί όχι και για τα παιδιά'; Γιατί όχι η διδασκαλία, όχι μόνο του περιβάλλοντος (δάσους ή θάλασσας) που απαιτεί προϋπόθεση ώστε να γίνει αντιληπτή στα παιδιά η ίδια η ουσία της ζωής, αλλά και της ίδιας της ανθρώπινης ιστορίας να μη μπορεί να πραγματοποιείται στην ύπαιθρο, ούτως ώστε η γνώση να μην αποτελεί μόνο μία αφηρημένη κι εγκεφαλικά λειτουργία, αλλά και μία σωματική εμπειρία και άρα περισσότερο βιωματική; Δε μου έτυχε ποτέ με παιδιά που βαδίζαμε απερίσπαστα στο δάσος να τους διηγηθώ μια ιστορία και να μην ενδιαφερθήκαν γι' αυτήν. Αντίθετα η ίδια ιστορία όταν την αφηγήθηκα μέσα σε τάξη με την φόρτιση που αυτό συνεπάγεται για τα παιδιά που συνήθως προσπαθούν να 'ξεφύγουν'

από το 'μάθημα', δημιούργησε αφηρημάδα και κόπωση στην πρόσληψη της».

«Περιοδικό»: Έχετε συνεργασίες με άλλες οργάνώσεις ανά την Ελλάδα ή ανά τον Κόσμο; Επίσης πως σας αντιμετωπίζει το Κράτος που ουσιαστικά δίνετε ζωή και προστατεύετε πνεύμονες της Αττικής;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Λαμβάνουμε newsletters από διάφορα Σχολεία του Δάσους των ΗΠΑ και της Βρετανίας, ενώ ενημερωνόμαστε από την τρέχουσα βιβλιογραφία για το τι συμβαίνει στον κόσμο αυτών των ιδρυμάτων ανά τον κόσμο. Επιθυμούμε μια εναργέστερη συνεργασία με κάποια συγκεκριμένα σχολεία, ενώ μία παιδαγωγός μας δούλευε πέρσι στο Forest International School που βρίσκεται στο Mareil-Marly της Γαλλίας. Ο Δήμος Διονύσου δια στόματος τοπικού άρχοντα μας επέτρεψε να δραστηριοποιηθούμε εντός των ορίων του κι ελπίζουμε μόνο να συνεχίσει τουλάχιστον έτσι!».

«Περιοδικό»: Δραστηριοποιείστε ατομικά ή συλλογικά στο δάσος και στο περιβάλλον. Σε μέρη απ' όπου ο Έλληνας προέρχεται και αγαπά και θέλει να πηγαίνει, αλλά σαν αναψυχή. Τι μπορεί να κάνει ο απλός πολίτης, ή και ομάδες πολιτών για να προστατεύσει και αγαπήσει το δάσος σαν το σπίτι του;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Δεν είμαι πεπεισμένη πως ο Έλληνας αγαπά το δάσος σύμφωνα με την οπτική της τρέχουσας περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Δεν τον κακίζω γι' αυτό βέβαια αφού μόλις πρόσφατα και κατά τις τελευταίες δεκαετίες εγκατέλειψε τον αγροτικό τρόπο ζωής του, που του έφερνε σε μία ανταγωνιστική σχέση με τα στοιχεία της φύσης. Και σε συνδυασμό με την έλλειψη κρατικής μέριμνας και της κατάρτισης δασικών χαρτών και Εθνικού κτηματολογίου η κατάσταση ήταν εκρηκτική μπροστά στην αλλαγή των ηθών και του τρόπου ζωής. Παραθέτω μάλιστα μια φράση που μου είχε κάνει εντύπωση κατά τη συζήτηση που είχα κάποτε με έναν ηλικιωμένο αγρότη απ' τα χωριά της Καρδίτσας, ο οποίος κυνηγούσε βέβαια, αλλά με πολύ πρεμία σπλίτευε τους νέους κυνηγούς, που πυροβολούσαν ανεξέλεγκτα (πρόσφατα είχαν σκοτώσει το μοναδικό ζευγάρι κύκνων που ξεχειμώνιαζε στη κοντινή λίμνη Πλαστήρα) λέγοντας: δυστυχώς αυτοί οι νέοι δε 'θυμούνται' τίποτα. Αναφερόμενος

χαρακτηριστικά στην έλλειψη μεταβίβασης ενός αξιακού επί της ουσίας ηθικού κώδικα προς τη νέα γενιά. Όπως ανέφερα και πιο πάνω, πιστεύω στη διδασκαλία των παιδιών και στη μεταβίβαση αξιών του παρελθόντος που μπορούν να μπολιαστούν με το μεταρρυθμιστικό κίνημα των Ελεύθερων Σχολείων».

«Περιοδικό»: Σε παγκόσμιο επίπεδο διαπιστώνουμε πάρα πολλές τέτοιες οργανώσεις με πολυετή δραστηριότητα και μεγάλη συνεργασία από όλους τους φορείς του κράτους. Στην Ελλάδα γιατί έχουμε μείνει (κι εδώ) πίσω;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Δυστυχώς, νομοθετικά ενώ υπάρχει σχετική διάταξη από το 1977 (παρ. 3 του άρθρου 3 του Ν. 682/1977) περί της δυνατότητας ύπαρξης ιδιωτικών πειραματικών σχολείων, καμία ρύθμιση δεν έχει ληφθεί ώστε να ενεργοποιηθεί η εξουσιοδοτική διάταξη. Αντ' αυτού μάλιστα, τα τελευταία χρόνια έκλεισαν και όσα μικρά, δημόσια σχολεία λειτουργούσαν στην ορεινή ύπαιθρο, αναγκάζοντας γονείς και παιδιά να ενταχθούν στις πραγματικότητες των πιο κοντινών σε αυτούς μεγάλων πόλεων. Τίθεται θέμα λοιπόν και περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόθεση μας είναι να το αλλάξουμε τούτο».

«Περιοδικό»: Μία από τις δραστηριότητες - έργα σας είναι και το «Σχολείο του δάσους». Να θεωρήσουμε ότι οργανώνετε εκδρομές με παιδιά και μέσα στο δάσος τους μαθαίνετε διάφορα σχετικά με το δάσος και το περιβάλλον; Μιλήστε μας σε ποιους απευθύνετε και φυσικά για τον σκοπό του, τη δράση του και τη λειτουργία του;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Τα Σχολεία του Δάσους αποτελούν διεθνώς την εφαρμογή του μεταρρυθμιστικού κινήματος της Παιδαγωγικής του Δάσους. Πραγμάτωση μιας παιδαγωγικής διαδικασίας εκτός των στενών ορίων μιας τάξης, που επιδιώκει τη μάθηση στο ύπαιθρο, χωρίς κατανγκασμούς και που προάγει την πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού μέσω της ελευθερίας. Οπου αφορά πρωτίστως την προσχολική ηλικία καθώς με βιωματικό τρόπο επιτυγχάνονται όχι μόνο οι στόχοι που τίθενται για αυτήν την τρυφερή ηλικία (κοινωνική, κινητική και νοητική αντίληψη), αλλά επιτυγχάνεται και η ανάπτυξη της δημιουργικής, κριτικής και κυρίως αυτόνομης σκέψης τους, όπως μόνο στην ύπαιθρο και με τις προκλήσεις που εκεί υπάρχουν μπορεί να επιτευχθεί. Ακολούθως τόσο τα παιδιά των υπόλοιπων ηλικιών, που προσέρχονται με μία σταθερή συχνότητα και μέσω μίας ομάδας που ασφαλώς και δεν πρέπει να αλλάζει, όσο και κάποιων ειδικών

ομάδων (παιδιών θύματα bullying, με αυτισμό, σύνδρομο Down, κ.α.) μπορούν να ωφεληθούν ποικιλοτρόπως, ισορροπώντας τον σύγχρονο τρόπο ζωής που όλο και περισσότερο αποξενώνει τον άνθρωπο από την φύση και τις πρωταρχικές ισορροπίες. Το Σχολείο του Δάσους είναι καθοδηγούμενο από τα παιδιά, παροτρύνοντάς τα να συμμετέχουν σε αυτό που τα ενδιαφέρει περισσότερο στην φύση, προάγοντας το ελεύθερο παιχνίδι και τις αυθόρμητες δραστηριότητες, μολοντί υπάρχουν κάποιες κατευθύνσεις από τους παιδαγωγούς. Η παρατηρητικότητα από την πλευρά των τελευταίων και η συναισθηματική ικανότητα τους ώστε να μπορούν να σιωπούν ή να καθοδηγούν χωρίς διδακτισμό αποτελούν επίσης βασικά προϋπόθεση».

«Περιοδικό»: Πως ...δελεάζετε ένα παιδί που είναι με ένα ...τάμπλετ ή ένα κινητό στο χέρι να αφήσει την πόλη και να σας ακολουθήσει στο δάσος; Τι θα κάνετε εκεί; Ποιο το πρόγραμμά σας στο φυσικό χώρο του δάσους αλλά και τι λέτε ή τι κάνετε με τα παιδιά; Πόσο χρονικό διάστημα διαρκεί η εκμάθηση μιας ομάδας παιδιών στο δάσος;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Όπως σας είπα, ένα παιδί δεν είναι μόνο 'νους' αλλά και σώμα. Αρκεί οι ενήλικες να μην αργήσουν ώστε να το θυμηθούν τούτο, αφού συχνά καταστέλλουν και όσο το παιδί βρίσκεται στην πρώιμη παιδική ηλικία τις σωματικές ανάγκες του παιδιού για κίνηση και σωματικό παιχνίδι, 'εθίζοντάς' το στο δήθεν πιο ασφαλές περιβάλλον της τηλεόρασης, του κινητού και της διαδικτύου. Κι όταν η κατάσταση ξεφύγει του ελέγχου τους, πια κατά την εφηβεία, είναι πλέον πολύ αργά. Αντίθετα όταν το παιδί έχει μια ισορροπημένη παιδική

ηλικία με πυρήνα της το ελεύθερο παιχνίδι στην φύση, οι αντιστάσεις του για τέτοιου είδους 'μονόχωντες' καταστάσεις τείνει να είναι πιο σθεναρές. Αρκεί να δείτε την περιγραφή μιας μέρας μας στο δάσος: Συνήθως, ξεκινά με το άναμμα της φωτιάς που γίνεται από τα παιδιά σε κάποια τοποθεσία του δάσους (συγκέντρωση ξύλων, εστία, κ.τ.λ.), αλλά που για ευνόητους λόγους (πυρασφάλεια) δεν πραγματοποιείται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Αντ' αυτού κάνουμε τον κύκλο μας κάτω από τα δέντρα, συχνά κοντά στην ξύλινη καλύβα που αποτελεί και το καταφύγιό μας σε περίπτωση καταιγίδας, εισάγοντας σε κάποιο θέμα που θα δουλέψουμε εκείνη τη μέρα και τραγουδώντας συνοδεία κάποιων κρουστών μουσικών οργάνων. Αν για παράδειγμα είναι οι ήχοι του δάσους, μπορεί με τη σειρά να καλύψουμε τα μάτια με ένα μαντίλι και να καλέσουμε το κάθε παιδί να αφουγκραστεί. Κατόπιν η διαδικασία μπορεί να εξελιχθεί απαλά ρωτώντας τα παιδιά για το ποιος νομίζουν πως κατοικεί πάνω στα κλαδιά του δέντρου, ή πάνω στα φύλλα και στον κορμό του. Σταδιακά σπκωνόμαστε και φέρνουμε κάποια υλικά παρατήρησης (π.χ. μεγεθυντικούς φακούς) κι εξαπλώνομαστε μέσα στο δάσος, γυρεύοντας ίχνη πουλιών και ζώων (εξερεύνηση). Ολο αυτό μπορεί να οδηγήσει (αναλόγως της κατεύθυνσης των παιδιών) είτε σε ένα ελεύθερο παιχνίδι, είτε σε μία κατασκευή, όπως για παράδειγμα ενός σπιτιού πουλιών χρησιμοποιώντας ένα χάρτινο κουτί από γάλα (ανακύκλωση) και καλύπτοντάς το από φλοιούς δέντρων και κουκουναριών φλούδες που τα παιδιά συγκεντρώνουν. Αργότερα μπορούμε να κολατσίσουμε κοντά στο ρυάκι όπου τα παιδιά έχουν στήσει ένα καταφύγιο από καλάμια και κλαδιά

(με κόμπους που μόνα τους έκαναν) και να επιδοθούν κατόπιν σε σκαρφάλωμα δέντρων, κατασκευές από φυσικά υλικά (κούκλες από μυστάκια καλαμιών, βελανιδσοκουφάκια, κ.α.) ή ό,τι άλλο τα εμπνέει. Η μέρα κλείνει με τον κύκλο μας με μια αφήγηση από την παιδαγωγό που να συνδέεται με τη μέρα που περάσαμε, ή πραγματοποιείται από κάποιο παιδί, εφόσον το επιθυμεί ολόψυχα».

«Περιοδικό»: Τα δάση στην Ελλάδα (όσα έχουν μείνει ...πράσινα και γερά) είναι όπως και η θάλασσά μας: Παντού. Συνεπώς ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορούμε να βρούμε δάσος, είτε καλοκαίρι είτε χειμώνα. Δραστηριοποιήστε μόνο το καλοκαίρι επειδή τα σχολεία είναι κλειστά ή έχετε δράσεις και το χειμώνα;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Και Καλοκαίρι και Χειμώνα, 'βρέξει - χιονίσει' κυριολεκτικά! Κατά το Φθινόπωρο, Χειμώνα και Άνοιξη λειτουργούμε καθημερινά για την πρώιμη παιδική ηλικία από τις 9 το πρωί έως τη 1.30 το μεσημέρι όπου ολοκληρώνεται το πρόγραμμα στο δάσος και τα παιδιά μπορούν να περιμένουν τους γονείς τους στο καταφύγιο μας. Τα παιδιά της σχολικής ηλικίας μπορούν να παίρνουν μία γεύση της Παιδαγωγικής του Δάσους κάποια Σαββατοκύριακα μέσα στο μήνα. Κι εδώ βέβαια συγκροτείται και συναντιέται η ίδια ομάδα αφού θεωρούμε πολύ σημαντική τη δημιουργία φιλικών δεσμών ώστε να μπορεί να λειτουργεί το όλον εγχείρημα. Οι γονείς δε συμμετέχουν αλλά πρέπει να ενστερνίζονται κάποιες βασικές μας αρχές, καθώς επίσης δεν πρέπει να τους ξενίζει και το γεγονός πως το παιδί τους θα βρωμίζεται με λάσπες και χώματα! Το Καλοκαίρι υπάρχει πρόθεση

να μεταβούμε σε ένα απίθανο διαμορφωμένο δάσος στην Οίτη (μια αερόσκαλα πάνω απ' το ποτάμι 'παίζει' μελωδίες στο πιάνο, τροχαλίες και πλάκες καλούν τα παιδιά να το διασχίσουν αλλού, εμπνευσμένα μηνύματα οδηγούν τα βήματα του πεζοπόρου όλο και πιο βαθιά, κούνιες κρεμασμένες στα δέντρα κι άλλα πολλά συνθέτουν ένα μαγικό σκηνικό για εξορμήσεις.) Και σε συνεργασία με τον φορέα διαχείρισης του δρυμού, ώστε να πραγματοποιήσουμε πολυήμερη κατασκήνωση κι εφαρμογή του προγράμματος μας. Ίσως εκεί να δεχόμασταν και γονείς!».

«Περιοδικό»: Οι ομογενείς μας ζουν σε μια χώρα με πολύ πλούσια ...βλάστηση, πολλά και μεγάλα δάση και μία Κοινωνία που έχει μάθει από το σχολείο να τα σέβεται, να τα προστατεύει, να μην τα βρομίζει αλλά και να τα φροντίζει. Και το βλέπουμε και όταν έρχονται Ελλάδα. Κινείστε κι εσείς προς την ίδια κατεύθυνση. Έχετε συνεργασία με σχολεία; Έχετε επαφές ή συνεργασία με άλλους οργανισμούς; Με τους ομογενείς από Αμερική έχετε επαφές;

Βασιλική Κομπιλάκου: «Δυστυχώς δεν έχουμε επαφή με τους ομογενείς μας. Αλλά πραγματικά θα μας χαροποιούσε να ταξιδεύαμε τα παιδιά τους στα ελληνικά δάση των θρύλων και της παράδοσης! Στα ρουμάνια της μεγάλης άρκτου και στη μυθική 'Αρκαδία' του θεού Πάνα! Τι λέτε γι' αυτό το Καλοκαίρι; Οποιοσ ενδιαφέρεται τα στοιχεία μας είναι: τηλ. 6984960821, 210-6218707 και e-mail: vkobilakou@gmail.com και pefkites@gmail.com καθώς και στη σελίδα www.facebook.com/pefkites».

«Περιοδικό»: κ. Κομπιλάκου σας ευχαριστούμε πολύ.

